

Postma

bracht bij de Raad voor cultuur. De adviescommissie mag niet op eigen initiatief adviseren op dit terrein.

Een aantal vragen rijst hierbij. In de eerste plaats wijs ik op de ingewikkelde constructie. Is het nodig dat deze constructie zo gecompliceerd is, als in de brief van de staatssecretaris is verwoord? Waarom is het eigenlijk uitgesloten dat deze adviescommissie op eigen initiatief mag adviseren? Waarom kan dat slechts op aanvraag van de andere betrokkenen? Zou het, gezien het belang van de zaak, geen aanbeveling verdienen om aan deze adviescommissie ook het recht toe te kennen, wanneer zij daartoe redenen ziet, om zelf het initiatief te nemen om adviezen uit te brengen? Moeten wij voorts aannemen, gelet op de tijdelijke constructie, dat het belang van de advisering op het terrein van de informatie wel in voldoende mate is gewaarborgd? Verder hebben wij een prominente rol voor het georganiseerde bibliotheekwezen in Nederland gemist. Wij krijgen gaarne een reactie van de staatssecretaris op deze vragen en opmerkingen.

Dan de concrete wetsvoorstellen. Het wetsvoorstel tot instelling van de Raad voor cultuur zullen wij steunen. Het antwoord van de staatssecretaris over de advisering op het terrein van de informatievoorziening is voor ons doorslaggevend wat betreft de vraag of wij onze steun kunnen geven aan het andere voorliggende wetsvoorstel.

De heer **Van Heukelum** (VVD): Mijnheer de voorzitter! Het aan de orde zijnde wetsvoorstel wordt door de staatssecretaris met nadruk ingekaderd in het algemeen regeringsbeleid ten aanzien van adviesorganen. De regering heeft daarbij indertijd de volgende uitgangspunten gepostuleerd:

- versobering van de advisering;
- onderscheid tussen advisering en overleg;
- beperking van het aantal raadsleden per adviesorgaan;
- afstemming van de activiteiten van de adviesorganen en de planbureaus en last but not least,
- bundeling van adviesorganen die een vergelijkbare functie hebben.

In het op basis van deze uitgangspunten verschenen rapport Raad op maat is de aanbeveling opgenomen: "Per ministerie wordt zoveel

mogelijk met één adviesorgaan volstaan. Slechts op grond van zwaarwegende argumenten kan hiervan worden afgeweken."

In de memorie van toelichting schrijft de staatssecretaris dat het onderhavige wetsvoorstel de sanering van de adviesstructuur op het terrein van de cultuur behelst volgens de lijnen van het regeringsstandpunt. Dat betekent dus onder meer: minder adviesraden, maar ook een bundeling van adviesorganen die een vergelijkbare functie hebben.

Wat het eerste betreft, constateert mijn fractie met voldoening dat hieraan door de staatssecretaris ruimschoots tegemoet wordt gekomen. Onze waardering daarvoor! Wat het tweede aspect betreft, heersen er bij ons grote twijfels. De nieuwe Raad voor cultuur komt in de plaats van de Raad voor de kunst, de Raad voor het cultuurbelief, de Mediaraad en de Rabin. Het moet ons van het hart dat wij er, ondanks de antwoorden van de staatssecretaris in de memorie van antwoord, nog steeds niet van overtuigd zijn dat de vier genoemde raden voldoende samenhang vertonen om in één Raad voor cultuur te worden gebundeld. De staatssecretaris beroept zich weliswaar met nadruk op het regeringsstandpunt in Raad op maat, maar, zoals ik reeds heb betoogd, in Raad op maat wordt ook voor samenhang gepleit. Er is dan ook – en dat is terecht – geen wetsvoorstel ingediend waarmee wordt beoogd, één raad voor het cluster OCW in te stellen. Alle samenhang tussen onderwijs, cultuur en wetenschap ten spijt, zijn de verschillen tussen deze beleidsterreinen zodanig dat één raad voor OCW niet wenselijk is.

Je kunt natuurlijk de stelling hanteren dat alles cultuur is. Ik constateer dat de staatssecretaris naar dit standpunt neigt. In de inleiding van zijn onlangs verschenen nota Pantser of ruggegraat schrijft de staatssecretaris: "Wat betekent cultuur voor een mens? Ruim bemeten hoort alles wat mensen maken, denken, weten of menen te weten, de wijze waarop ze zich van hun gevoelens bewust worden en vorm geven aan hun handelen, tot de cultuur."

De staatssecretaris geeft hiermee aan dat hij een tamelijk holistische visie heeft op het begrip "cultuur". Dat is een keus; een keus die ik uiteraard respecteer. Ik permitteer

mij echter om daar tegenover een meer begrensde visie op het begrip "cultuur" te stellen. En dat is dat je het begrip "cultuur" ook in strikte zin kunt opvatten. Dat wil zeggen: als het geheel van kunstzinnige uitingen. Als je deze, wat engere visie op cultuur hanteert, is het nog maar zeer de vraag of de Raad voor de kunst en de Raad voor het cultuurbelief enerzijds en de Mediaraad en de Rabin anderzijds wel samen in één adviesraad horen. Er is nog een reden om je af te vragen of deze raden wel in één adviesraad passen. De ontwikkelingen op het gebied van de informatievoorziening gaan snel, zeer snel. De staatssecretaris noemt in zijn nota Pantser of ruggegraat de ontwikkelingen in de techniek van de informatievoorziening zelfs stormachtig. Je moet je dan ook afvragen of deze dynamiek past in de voorgestelde Raad voor cultuur.

Naar de mening van mijn fractie is informatiebeleid een eigenstandig beleidsterrein geworden. Willen wij de ontwikkelingen op dit terrein adequaat volgen, dan is er voor ons maar één conclusie mogelijk: het informatiebeleid verdient een eigen adviesraad. Mijn fractie wil er bij de staatssecretaris met klem op aandringen, het instellen van een dergelijke raad zoveel als in zijn vermogen ligt, te bevorderen.

Voorzitter! In de memorie van antwoord stelt de staatssecretaris: "Ondanks het feit dat ook technologische, juridische en economische aspecten de advisering over omroep, pers en nieuwe media beïnvloeden, zijn deze adviesterreinen onlosmakelijk verbonden met het cultuurbelief."

Ik zou graag zien dat de staatssecretaris mij nog eens klip en klaar duidelijk maakt hoe hij die samenhang tussen cultuurbelief en mediabelief ziet, in het licht van de zojuist door mij gemaakte opmerkingen ter zake.

Voorzitter! Ook bij de behandeling in de Tweede Kamer is uitvoerig gesproken over de samenhang tussen informatiebeleid en cultuurbelief. Ook hierbij is de regering door meerdere fracties – overigens niet voor de eerste maal – uitgenodigd, over te gaan tot het instellen van een raad voor het informatiebeleid. De regering heeft bij herhaling aangegeven, niet aan deze wens tegemoet te willen komen. Teneinde de impasse te doorbreken, is door de leden Van Nieuwenhoven

en Lambrechts een motie ingediend. De motie behelsde het verzoek aan de regering, voor de komende twee jaar, tot de evaluatie van de Raad voor cultuur, een commissie in te stellen voor advisering op het gebied van informatie, communicatie en technologie, onder te brengen bij de Raad voor cultuur.

Mijn fractie was er content mee dat de staatssecretaris deze motie als een interessante gedachte bestempelde en toezegde hieraan aandacht te zullen besteden. Bij brief van 19 juni 1995 aan de voorzitter van de Tweede Kamer berichtte de staatssecretaris dan ook uitvoering te willen geven aan genoemde motie. Over de strekking van de motie kan geen twijfel bestaan. Ik citeer de eerste ondertekenaar van de motie, mevrouw Van Nieuwenhoven: "Uit de Raad voor het cultuurbeleid, uit de Raad voor verkeer en waterstaat en uit de soortgelijke Raad op het gebied van economische zaken kan misschien een commissie samengesteld worden die zich zal bezighouden met het brede terrein van het informatiebeleid en de technologische vernieuwing. Tegen 1997 kan dit uitmonden in een advies aan het kabinet over een eventuele raad voor het informatiebeleid."

Ook het feit dat de heer Beinema van het CDA zijn motie, die gericht was op het onmiddellijk instellen van een raad voor het informatiebeleid, introk ten gunste van de motie-Van Nieuwenhoven c.s. duidt op een heldere strekking van deze motie.

In het voorlopig verslag van de vaste commissie van deze Kamer is door mijn fractie aan de staatssecretaris gevraagd of hij bereid was, de suggestie van de Rabin over te nemen met betrekking tot de opdracht voor de tijdelijke commissie, in die zin dat de commissie een andere, beperkte opdracht krijgt, te weten: het onderzoeken van de mogelijkheid en de haalbaarheid van een raad voor het informatiebeleid. Het antwoord van de staatssecretaris is verbluffend. Ik citeer: "De regering is uiteraard niet bereid de suggestie van de Rabin met betrekking tot de inperking van de opdracht van de commissie over te nemen. Deze suggestie gaat volledig heen langs de terzake gevoerde discussie in de Tweede Kamer en komt de facto neer op het niet uitvoeren van de motie-Van Nieuwenhoven om een tijdelijke commissie voor de integrale

advisering op het terrein van het informatiebeleid in te stellen."

Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp het echt niet! Mevrouw Van Nieuwenhoven zegt dat het werk van de commissie kan uitmonden in een advies aan het kabinet over een eventuele raad voor het informatiebeleid. De staatssecretaris geeft vervolgens uitvoering aan deze motie. Vanuit dit huis wordt de suggestie aan de staatssecretaris voorgelegd die dezelfde strekking heeft en dan is de staatssecretaris uiteraard niet bereid om deze suggestie over te nemen?

Voorzitter! Dat de staatssecretaris de suggestie niet wil overnemen, is uiteraard zijn keus, maar de logica van het woord "uiteraard" ontgaat mij volkomen. Misschien wil de staatssecretaris zo vriendelijk zijn, ons nog eens uit te leggen waarom de genoemde suggestie volledig heen gaat langs de in de Tweede Kamer gevoerde discussie en waarom deze suggestie neerkomt op het de facto niet uitvoeren van de motie-Van Nieuwenhoven. Als ik de staatssecretaris vraag om de genoemde suggestie niet als uitsluitende opdracht aan de commissie mee te geven maar als mede-opdracht – dan zit ik toch wel heel dicht tegen de motie-Van Nieuwenhoven/Lambrechts aan – is hij dan wel bereid, de suggestie over te nemen?

Mijnheer de voorzitter! Mede gezien de positieve houding van de staatssecretaris tegenover de motie-Van Nieuwenhoven stond mijn fractie in principe positief tegenover het wetsvoorstel, ondanks onze vragen hierover. Maar met de brief van 6 september heeft de regering naar onze mening de zaak behoorlijk gecompliceerd gemaakt. Mijn fractie vraagt zich in alle oprechtheid af of met de uitwerking die de regering aan de motie-Van Nieuwenhoven geeft, nog wel recht wordt gedaan aan deze motie.

Mijn fractie heeft ook kennisgenomen van de vragen die onlangs in de Tweede Kamer zijn gesteld naar aanleiding van deze brief. Deze vragen sporen met de vragen die bij mijn fractie leven. Het feit dat de tijdelijke commissie uitsluitend mag adviseren op grond van gezamenlijke adviesaanvragen van de ministers van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, Economische Zaken, Binnenlandse Zaken en Verkeer en Waterstaat, maakt naar de mening

van mijn fractie de commissie al vleugellam, voordat zij überhaupt aan vliegen heeft kunnen denken.

Mijn fractie zou van de staatssecretaris dan ook graag een helder antwoord willen op de vraag of de commissie in staat is, bij de evaluatie aan te geven of het alsnog wenselijk is te komen tot een raad voor het informatiebeleid. Anders gezegd, wordt bij de evaluatie van de adviesraden alsnog onderzocht of het wenselijk is een raad voor het informatiebeleid in te stellen, en heeft de tijdelijke commissie voor het informatiebeleid daarbij een specifieke rol?

De behandeling van het wetsvoorstel tot intrekking van de Wet Rabin is indertijd door deze Kamer opgeschort met onder meer als motief dat er duidelijkheid moest komen over de vraag hoe de advisering bij het informatiebeleid zou worden geregeld. Het mag duidelijk zijn dat mijn fractie van mening is dat het wetsvoorstel voor de Raad voor cultuur, in samenhang met de uitwerking die de regering geeft aan de genoemde motie-Van Nieuwenhoven/Lambrechts, ons deze duidelijkheid niet heeft verschaft. Voor mijn fractie is het antwoord van de staatssecretaris op onze vragen dan ook van groot belang voor onze uiteindelijke standpuntbepaling over de voorliggende wetsvoorstellen.

De **voorzitter**: Ook u wens ik graag geluk met deze maiden-speech. Hoewel u nog maar kort in deze Kamer zit, bent u eigenlijk toch al een typische representant van de Senaat, want u bent bereid buiten uw eigen terrein te treden. Buiten deze Kamer bent u directeur zorg en dienstverlening, maar uw maiden-speech ging over de Raad voor cultuur. U hebt mij vanmorgen gezegd dat u, oorspronkelijk niet uit liberale kring, een duidelijke, bewuste keuze hebt gemaakt: via de theologie liberaal geworden. Al veel langer dan als lid van deze Kamer hebt u contacten dwars over de grenzen van partijpolitiek heen, want u zat met ons medelid Pit op de sociale academie, ook toen al met verschillende politieke opvattingen. Zij gaan niet alleen over de grenzen van partijpolitiek heen, maar ook over de grenzen van de Kamer, zoals bleek uit uw maiden-speech. De eenheid van belangen bij de controle op de regering door de Kamers is immers groter dan onze functionele

Van Heukelum

verschillen. Ik feliciteer u hartelijk met deze maiden-speech.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Cohen, die, als laatste vandaag, zijn maiden-speech uitsprekt.

□

De heer **Cohen** (PvdA): Mijnheer de voorzitter! Met de instelling van een Raad voor cultuur heeft de fractie van de Partij van de Arbeid niet de minste moeite. De naam is kort en bondig, en het lijkt zonder meer de moeite waard om de advisering op het zo uitgebreide en tegelijkertijd uiteenlopende terrein van de cultuur van een zo groot mogelijke consistentie en samenhang te voorzien door verschillende adviesraden op te heffen en hun taken in deze ene raad samen te brengen. De kern van het wetsvoorstel kan daarom op onze hartelijke instemming rekenen.

Maar de kern van een voorstel is natuurlijk niet het enige punt dat om beoordeling vraagt. Minstens even interessant is de uitwerking van het voorstel, terwijl een onderwerp dat zich nog steeds een beetje aan de rand ophoudt, te weten het informatiebeleid, naar ons oordeel op dit moment bepaald nog niet adequaat geregeld is. Dat betekent dat ik hier eerst iets zal zeggen over de omvang van de raad. Daarna zal ik de regering nog een aantal naar onze stellige overtuiging belangrijke vragen voorleggen over de advisering op het terrein van het informatiebeleid.

Voordat ik daartoe overga, merk ik op dat ik begrepen heb dat de regering voornemens is, de beoogde voorzitter van de nieuwe raad niet alleen voor een ruimer deel van zijn werktijd in die hoedanigheid te benoemen dan oorspronkelijk voorgesteld, maar hem tevens van allerlei parafernalia te voorzien. Mijn fractie vroeg zich af of dit aldus aangeklede voorzitterschap wel in een goede verhouding stond tot de aard van de te vervullen taak, te weten die op het gebied van de cultuur, dat nu juist niet zo gezegend is met ruime financiële middelen.

Mijnheer de voorzitter! Wat de omvang van de Raad voor cultuur betreft, geven wij de regering het voordeel van de twijfel. De argumen-

ten zijn duidelijk. Een raad van beperkte omvang is naar het oordeel van de regering wezenlijk, omdat alleen op die manier integrale en consistente advisering mogelijk is. Daar zit wat in. Maar wie de uiteenlopende terreinen overziet waarover de raad zal moeten adviseren, vraagt zich af of de boog aldus niet te strak wordt gespannen. Wij hebben het gevoel dat het wetsvoorstel hier een beetje doorslaat en als reactie op het huidige, inderdaad overdadige woud aan adviseurs, nu wel erg sterk tamboereert op het primaat van de politiek. Bovendien wensen wij dit primaat te relativeren, wanneer het gaat om het cultuurbeleid.

Terecht heeft de staatssecretaris in de memorie van antwoord een nuttig onderscheid aangebracht tussen cultuuruitingen en cultuurbeleid. Evenzeer terecht heeft hij beargumenteerd dat het primaat bij cultuuruitingen geheel ligt bij de cultuuruiters en niet bij de politiek. Maar dat betekent niet dat, wanneer wij spreken over cultuurbeleid, het belang van diezelfde cultuuruiters en van degenen die zich in woord en geschrifte in de samenleving met dat cultuurbeleid bezighouden, ondergeschikt is aan datgene wat de overheid wil en doet. Naar onze opvatting behoren al die verschillende opvattingen over cultuurbeleid die in de samenleving bestaan, ruimschoots door te klinken in het overheidsbeleid, dat het primaat ter zake dan ook zal moeten delen, en de facto ook deelt, met die vertegenwoordigers uit de samenleving die een plaats krijgen in de Raad voor cultuur. Vanwege dat gedeelde primaat en de noodzakelijke pluriformiteit van denken over cultuur, van perspectief en van inzicht die in de samenleving bestaat, vinden wij die raad eigenlijk te klein.

Mijnheer de voorzitter! Het belang van goede, integrale advisering op het gebied van informatie en communicatie loopt als een rode draad door de geschiedenis van het wetsvoorstel inzake de instelling van een Raad voor cultuur. Het is niet voor niets geweest dat deze Kamer de afhandeling van het wetsvoorstel tot opheffing van de Rabin afhankelijk heeft gemaakt van de vraag hoe de nieuwe adviesstructuur voor het informatiebeleid vorm zou krijgen. Maar de wijze waarop dat nu gebeurt, stelt ons teleur. Ik ga hier

niet de argumenten herhalen die uittentreuren in de Tweede Kamer en vanmiddag ook hier aan de orde zijn geweest om het grote en in de komende jaren zeker nog toeneemende belang van een goed informatiebeleid te schetsen. Ik veronderstel deze bekend en ik weet dat de regering ze zegt te onderschrijven, maar de daden van de regering wijzen daar helaas niet op.

Zeker, de regering is bereid om de Tweede Kamer te volgen in haar voorstel tot instelling van een tijdelijke adviescommissie voor informatiebeleid, maar de wijze waarop dat voorstel door de regering is uitgewerkt, is in hoge mate schriepelijk. De Tweede Kamer heeft zich hierover uiterst teleurgesteld betoond en de regering in maar liefst 19 schriftelijke vragen over de brief ter zake van de staatssecretaris van 6 september jongstleden van zijn misnoegen in kennis gesteld. Wij gaan ervan uit dat de staatssecretaris straks deze vragen van een adequaat antwoord zal voorzien. Wij menen ook dat dit noodzakelijk is om tot een goede afronding te komen van beide wetsvoorstellen die thans aan de orde zijn. Meer in het bijzonder betekent dit dat wij over het functioneren van de tijdelijke commissie in ieder geval op drie punten de aandacht gevestigd willen zien.

Dat betreft in de eerste plaats de samenstelling van deze commissie. Wij hebben aan de regering de vraag voorgelegd of op deze wijze wel de meest vooraanstaande deskundigen op het terrein van het informatiebeleid zullen worden geraadpleegd. Het feit dat die vraag door de regering niet uitdrukkelijk beantwoord is, bevestigt ons vermoeden: dat zal in de gekozen opzet niet het geval kunnen zijn. Vandaar dat ik vraag of de opzet van de tijdelijke commissie niet zodanig moet zijn dat deze deskundigen daarin wel een vitale rol kunnen spelen.

Laat ik voor de duidelijkheid een voorbeeld geven van wat ik bedoel. Kort geleden publiceerde het Rathenau-instituut een explorerende studie over de rechten en plichten van het individu op de elektronische snelweg. Deze studie die beoogt een aantal, maar lang niet alle juridische problemen op dat stuk in kaart te brengen, is van de hand van prof. Koers. Ik verwacht echter niet dat iemand als Koers lid kan worden van die tijdelijke commissie. Daarvoor is